

FREDNINGSVÆRDI ER

WEDELS GÅRD

FAABORG-MIDTFYN KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

27.11.2013
Mia Kroer Ræbild
2013-7.82.07/430-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Faaborg-Midtfyn Kommune
Vestergade 8, 5600 Faaborg
Wedels Gård
1919. Udv. 1977
Forhuset (ca. 1730, forhøjet til to etager i 1790'erne).

BYGNINGSBESKRIVELSE

Forhuset indgår i Vestergades nordlige husrække og er beliggende i den vestlige del af Faaborgs gamle bykerne. Bag forhuset er et brostensbelagt gårdrum og et ældre pakhuis, der er fredet under adressen Rådhusgården 5.

Forhuset er et toetages bindingsværkshus med let udkraget øvre etage og et teglhængt, rødt heltag. Over tre af fagene mod gaden er en karnap med afvalmet tegltag. Mod gården er forhusets ni vestlige fag noget dybere end de øvrige, og der er en to fag bred hejsekvist. I tagfladen mod gaden ses et enkelt ældre støbejernsvindue, og i rygningen er tre høje, pudsede skorstenspiber med sokkel og krave. Over den høje og let fremspringende, sorttjærede sokkel står facaderne med gulkalkede tavler og brunmalet bindingsværk. Mod gaden afsluttes facaderne af en hvid sugfjæl. Mod gården er tavlene rødkalkede og bindingsværket er sorttjæret. Mod gaden fremtræder de tre vestligste fag samt karnappen grundmurede i stueetagen. De to østligste fag udgøres af en portgennemkørsel, der mod gaden aflukkes af en ældre, tofløjet, revleport med en gående dør og ældre beslag. Mod vest er en enfløjet fyldingsdør med ni ruder i den øverste del samt et overvindue med seks ruder ovenover og ved siden af er et stort, todelt butiksvindue med én stor rude i den nederste del og 24 ruder i den øverste del. I karnappens nederste del er tre vinduer magen til dette. Butiksdøren og butiksvinduerne er fra 1919. De øvrige vinduer mod gaden udgøres af ældre korspostvinduer i stueetagen og torammede vinduer på første sal, alle med små ruder. I portrummet er en ældre, enfløjet fyldingsdør med en oval rude og bukkehornsbeslag. Mod gården er en ældre revledør med klinkefald og overvindue samt en nyere, bræddebeklædt rammedør. Bag begge døre er nyere rammedøre med en stor rude. Vinduerne mod gården er en- og torammede, ældre smårudedede vinduer, og under hejsekvisten ses endvidere to ældre revleluger. Butiksdøren og samtlige vinduer fremtræder hvide, revlelugerne er sorte, portfløjene er brunmalede mod gaden og grønne mod gården, ligesom døren i portrummet og

Den vestlige del af stueetagen er grundmuret.

dørene mod gården. I gården er tillige en udvendig kældernedgang, hvorover der er to sorte, skråtstillede revleluger.

Indvendigt rummer Wedels Gård to erhvervslejemål i stueetagen og en bolig på første sal, mens tagetagen er uudnyttet. Det vestligste lejemål består af et butikslokale mod gaden, der ligger i niveau med denne, og en trappe med svagt buede trin giver adgang til to kontorrum og et toilet mod gården. Det østlige lejemål består af et tekøkken og et kontor mod gården samt af to kontorlokaler mod gaden. Begge erhvervslejemål fremtræder med linoleum på gulvene, pudsede vægge, vægge med synligt bindingsværk, bræddeskillevægge, pudsede lofter med stukkanter, ældre pladelofter med pyntelister imellem synlige bjælker, ældre loftsbrædder imellem synlige loftbjælker og nedhængte lofter med akustikplader. Der er bevaret flere ældre bygningsdele, herunder fyldingsdøre, bukkehornsbeslag, låsekasser, gerichter, brystningspaneler, et indbygget tobaksskab og et køkkenildsted med kappe og et støbejernskomfur.

Fra portrummet, der er brostensbelagt og har hvidkalkede tavler, sortopstolpet bindingsværk, dragere og bjælker i loftet og hvidmalede loftbrædder, er der adgang til et trapperum mod gården, hvor der er en nyere helsvingstrappe samt et lille toilet. Lejligheden på første sal rummer fire stuer mod gaden, et værelse over porten og en forstue, et værelse, et køkken/alrum og badeværelse mod gården. Lejligheden fremtræder med bræddegulve, pudsede vægge, skillevægge med synligt bindingsværk og synlige loftbjælker med pudsede loftflader imellem. Der er bevaret ældre bygningsdetaljer som revledøre, en- og tofløjede fyldingsdøre, profilerede gerichter og fodpaneler, og i køkkenet er ildstedet blevet genopført. I tagetagen er skorstenene og tagkonstruktionen synlig, og tagstenene er forsynet med undertag af banevarer. I hejsekvisten er bevaret et ældre hejseværk.

— BYGNINGSHISTORIE

Vestergade 8 kan spores tilbage til 1682, hvor ejeren hed Anna Jacob Anthonissen. Den 4. oktober 1728 brændte ejendommen i forbindelse med en af Faaborgs store bybrande, hvor der i løbet af to timer nedbrændte 51 gårde og huse på tilsammen 991 fag i kvarteret Grønnegade, Mellemgade, Holkegade og Vestergade. Det nuværende forhus blev opført i 1730 som en énetages egebindingsværksbygning på 13 fag med port i de to østre fag for Hans Christensen Erreboe. I 1771 var ejeren købmand Jørgen Ploug, der også ejede naboejendommen Vestergade 10, og det må være under hans ejertid, at en karnap over tre fag kom til. I 1780'erne blev baghuset, som blev anvendt til lo og stald, opført.

I den østlige del dominerer porten.

Den ældre port.

Forhøjelsen til to etager fandt sted i 1798 på initiativ af købmand Hans Mogensen, men med bibeholdelse af den oprindelige karnaps udbygning. Der blev indrettet butik i forhuset i 1840'erne, hvor købmand Meyer Abraham Meyer ejede bygningen. I 1871 blev ejendommen købt af købmand og senere sparekassedirektør Christian Ludvig Wedel, efter hvem købmandsgården har fået sit navn.

I 1919 lod den daværende ejer, grosserer David Metz, en del af underetagen grundmure – forhusets to vestlige fag og karnappen – samt etablerede de nuværende butiksvinduer. Gulvet i butiklokalet blev sænket til gadeniveau og døren, der tidligere havde siddet i karnappen sammen med to sidevinduer, blev flyttet til forhusets vestligste fag. I 1956 udarbejdede arkitekt H.H. Engqvist et forslag til at genskabe forhusets udseende som før ombygningen, men dette blev aldrig ført ud i livet. Taget blev omlagt i 1980'erne. Ildstedet på første sal er genopført i nyere tid.

— KILDER

Faaborg – Guide til byens historie. Robert Egevang, Anders Rehde Nielsen. Faaborg Byhistoriske Arkiv, 1994.

Det Gamle Faaborg. Robert Egevang. Nationalmuseet, 1976.

Historiske huse i Faaborg. Nationalmuseet, 1874.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi knytter sig til forhusets beliggenhed i Vestergade, hvor det sammen med de øvrige ældre bygninger, herunder byporten for enden af gaden, bidrager væsentligt til det traditionelle og stemningsfulde gadeforløb i Faaborgs gamle bykerne.

Hertil kommer, at forhuset med portgennemkørsel sammen med det bevarede pakhus og det brostensbelagte gårdrum indgår i det traditionelle bebyggelsesmønster for en ældre købmandsgård, og dermed er yderst vigtig for Faaborgs ældre baggårdmiljøer.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi knytter sig til forhuset som en del af en større købmandsgård, hvilket både kan aflæses i den store og langstrakte grund samt i grundens prominente placering ud til byens hovedstrøg nær Vesterport. Købmandsgårdens anseelige størrelse med bevaret forhus og pakhus vidner således om Faaborgs florissante periode i sidste halvdel af 1700-tallet, hvor handelslivet tog stærkt

Wedels Gård ligger på nordsiden af gaden, der afsluttes af den middelalderlige byport.

opsving i byen, og skibsrederne og købmændene skaffede sig solide indtægter på handel med østens lande. Forhusets funktion som bolig for købmanden er aflæselig, dels i størrelsen på 13 fag i to etager og dels i den fremspringende karnap og den let fremkragede overetage. Forhusets righoldige, opstolpede bindingsværk med let fremkraget overetage og afrundede bjælkeender, løsholter, dokker og halvranker er karakteristisk for Fyn, og skulle manifestere ejerens velstand udadtil. At også forhuset blev anvendt til opbevaring af varer kan ses ved den bevarede hejsekvist med revleluger til første sal og tagetagen, hvor man har lastet varer ind og ud af bygningen. Således var der et internt hierarki imellem gade- og gårdside, hvor sidstnævnte havde en langt mere praktisk fremtræden med den markante hejsekvist og de simple revledøre.

Endvidere er der kulturhistorisk værdi ved den fremspringende karnap med afvalmet og teglhængt tag, som er et egnskarakteristisk træk ved Faaborg. Efter de store bybrande i 1715 og 1728 blev bygningerne genopført efter samme grundidé med bindingsværk i et eller to stokværk med flittig anvendelse af fyldtømmer og fremspringende karnapper, der øverst blev afsluttet af et afvalmet tag, hvis oprindelse kan spores til de sønderjyske byer.

Portrummets traditionelle fremtræden med revleport, brostensbelægning, sorttjæret sokkel, hvidkalkede tavler, sortopstolpet bindingsværk, bjælker og dragere samt bræddeloft har ligeledes stor kulturhistorisk værdi, hertil kommer den bevarede adgangsdør fra portrummet til forhusets indre.

Forhusets kulturhistoriske værdi knytter sig i det indre til den i store træk, bevarede ældre grundplan med en langsgående hovedskillevej, de repræsentative stuer placeret mod gaden og de sekundære rum mod gården. Tillige har de ældre bygningsdele kulturhistorisk værdi, idet de vidner om bygningens alder, herunder den øverste og ældste del af hovedtrappen, bræddegulve, pudsede vægge, bindingsværksskillevej, bræddeskillevægge, pudsede lofter med stukkanter, synlige bjælker med loftsbrædder og synlige bjælker med pladelofter og pyntelister. Endvidere kommer de ældre bygningsdetaljer som vinduernes anverfere og stormkroge, revledøre, en- og tofløjede fyldingsdøre med kroneglas, svungne ruder, bukkehornsbeslag og låsekasser, samt profilerede gerichter, fodpaneler, brystningspaneler, det indbyggede tobaksskab i stueetagen, det genåbnede ildsted på første sal, det ældre køkkenildsted i stueetagen med ildstedskappe med profileret overligger og et senere indbygget støbejernskomfur og endelig hejseværket med samtlige detaljer i tagetagen.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi for Wedels Gård knytter sig i det ydre til det enkle længehus, der med sin imponante toetages karnap, portgennemkørsel, høje kampestenssokkel og let fremkragede overetage får et karakterfuldt og markant udseende. Forhusets righoldige tømmerkonstruktion med murede, lysegule tavler og brunopstolpet bindingsværk samt anvendelsen af løsholter, dokker, og halvranke giver facaden mod gaden et levende udtryk. De ældre, smårudede vinduer i varierende størrelse og med ældre beslag fremtræder spinkle og filigranagtige og er en fin forlængelse af det elegante bindingsværk. Hertil kommer de ubrudte tagflader, der ”samler” de righoldige bindingsværksfacader med karnap mod gaden og bagsiden med varierende dybde og hejsekvist, samt sikrer forhuset et sammenhængende udtryk, der yderligere holdes fast af de tre markante skorstenspiber i rygningen. Ligeledes har portrummet stor arkitektonisk værdi på grund af dens materiale- og farveholdning. Bagsidens farveholdning i sort og rød samler visuelt grundens bebyggelse på grund af dens ens farveholdning med pakhuset, hvilket medvirker til gårdrummets helstøbte udseende.

I det indre knytter den arkitektoniske værdi sig til de højloftede og velbelyste stuer, hvor de traditionelle overflader og bevarede bygningsdetaljer giver et herskabeligt og stemningsfuldt interiør.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier ved Wedels Gård knytter sig i det ydre til forhusets enkle bygningsvolumen med karnap mod gaden og hejsekvist samt toetages lude på bagsiden og det teglhængte heltag med ubrudte tagflader samt skorstenspiberne i rygningen. Hertil kommer den righoldige bindingsværkskonstruktion med alle detaljer, den fremkragede overetage og portgennemkørslen med samtlige detaljer. Endvidere kommer de ældre bygningsdele, herunder vinduer, døre, revleluger og portfløje med samtlige detaljer og endelig den traditionelle materialeholdning.

I forhusets indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den ældre planløsning med langsgående hovedskillevej, de repræsentative stuer mod gaden og de sekundære rum mod gården. Hertil kommer de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder den øverste del af hovedtrappen, vinduernes anverfere og stormkroge, revledøre, en- og tofløjede fyldingsdøre med kroneglas, svungne ruder, bukkehornsbeslag og låsekasser, profilerede gerichter, fodpaneler, brystningspaneler, indbygget tobaksskab, ildstedet på første sal, køkkenildstedet i stueetagen med samtlige detaljer,

Bagsiden af forhuset set oppe fra pakhuset.

støbejernskomfuret og hejseværket med samtlige detaljer. Endelig kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Det anbefales på sigt at tilbageføre den grundmurede del af facaden til udseendet før ombygningen i 1919, herunder at flytte døren tilbage til sin oprindelige placering i karnappen.